

Sygn. akt VIII GC 323/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Kądziołka

Protokolant: Patrycja Predko

po rozpoznaniu w dniu 10 kwietnia 2014 r. w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki akcyjnej w W.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. na rzecz powódki (...) spółki akcyjnej w W. kwotę 101.992,16 zł (sto jeden tysięcy dziewięćset dziewięćdziesiąt dwa złote szesnaście groszy) z ustawowymi odsetkami liczonymi w stosunku rocznym od dnia 4 czerwca 2013 roku;

II. oddała powództwo w pozostałym zakresie;

III. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 8.627 zł (osiem tysięcy sześćset dwadzieścia siedem złotych) tytułem kosztów procesu.

Sygn. akt VIII GC 323/13

UZASADNIENIE

Powódka (...) spółka akcyjna w W. wniosła o zasądzenie od pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. kwoty 101.992,16 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 27 maja 2013 roku oraz kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego w wysokości podwójnej stawki minimalnej i kosztami opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, że pozwaną wiązała ze spółką (...) w K. umowa dzierżawy nieruchomości położonej w S., przy ul. (...), zawarta w dniu 5 września 2000 r., przy czym powódka w dniu 17 lutego 2006 r. na podstawie umowy sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa przejęła wszelkie prawa i obowiązki wynikające z umowy dzierżawy. W następstwie podjęcia przez pozwaną prób wypowiedzenia łączącej strony umowy dzierżawy strony pozostawały w sporze co do istnienia tego stosunku. W konsekwencji pozwana złożyła pozew o wydanie nieruchomości oraz zaprzestała wystawiania faktur z tytułu czynszu. Powódka negując skuteczność wypowiedzenia umowy dzierżawy - mimo nieotrzymywania faktur - nadal uiszczała należny czynsz dzierżawny. Roszczenia pozwanej zostały ocenione przez sądy dwóch instancji jako nieuzasadnione. W konsekwencji powyższego pozwana ponowiła wystawianie powódce faktur z tytułu czynszu i podatku od nieruchomości, którego to faktu, w wyniku błędu swoich służb księgowych, powódka nie odnotowała. Począwszy od miesiąca września 2010 r. do miesiąca października 2011 r. powódka uiszczała więc na rzecz pozwanej podwójną należność z tytułu czynszu, regulując należności wynikające z

przekazywanych faktur oraz należność z tytułu czynszu bez faktur, tak jak to czyniła w czasie toczących się pomiędzy stronami postępowań sądowych. W efekcie powyższego wystąpiła po stronie powodowej nadpłata w wysokości 101.992,16 zł, dochodzona niniejszym pozwem.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwana podniosła, że powódka zapłaciła kwotę dochodzoną pozwem nie będąc do tego zobowiązana. Zdaniem pozwanej z treści pozwu wynika, że powódka miała tego świadomość, na podstawie art. 411 pkt. 1 k.c. pozwana nie jest więc zobowiązana do zwrotu. Ponadto pozwana stała na stanowisku, że w związku z rozwiązaniem umowy dzierżawy i bezprawnym korzystaniem z gruntu przez powódkę należy się jej odszkodowanie z tytułu bezumownego korzystania z gruntu, tak też traktowała świadczenia powódki.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 5 września 2000 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. zawarła z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w K. umowę dzierżawy.

Na mocy umowy spółka (...) wydzierżawiła spółce (...) część będącej nieruchomości położonej w S., przy ul. (...), o powierzchni 1.500 m².

Umowa została zawarta na czas oznaczony, tj. na 25 lat licząc od dnia podpisania umowy.

W § 10 umowy - dotyczącym czynszu i opłat - strony ustaliły czynsz dzierżawny za korzystanie z wszystkich składników nieruchomości w wysokości równowartości 1,8 USD/m² gruntu, co daje łączną kwotę 2.700 USD w złotych polskich + 22% VAT po kursie średnim NBP z dnia wystawienia faktury. Dalej zapisano, że z chwilą przyjęcia Polski do Unii Europejskiej rozliczenia będą prowadzone w euro. Ustalono również, że odpłatność za dzierżawę następuje na podstawie faktur VAT wystawianych comiesięcznie przez wydzierżawiającego. Faktura wystawiana będzie z góry za rozpoczynający bieg miesiąc korzystania z przedmiotu dzierżawy. Czynsz płatny będzie w terminie 10 dni roboczych od daty otrzymania faktury VAT na rachunek wydzierżawiającego w Banku (...).

dowód: umowa dzierżawy z dnia 05.09.2000 r. - karta 20-28

Spółka (...) zmieniła nazwę na (...).

W trakcie trwania umowy dzierżawy ogłoszona została upadłość (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.. Syndykiem masy upadłości ustanowiony został W. K..

fakty niesporne

W dniu 8 listopada 2004 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. w upadłości, reprezentowana przez syndyka masy upadłości W. K., zawarła ze spółką (...) aneks do umowy dzierżawy z dnia 5 września 2000 roku.

W aneksie strony postanowiły, że wszelkie prawa i obowiązki dzierżawcy wynikające z umowy dzierżawy z dnia 5 września 2000 roku przejdą na nabywcę przedsiębiorstwa dzierżawcy, bądź na nabywcę zorganizowanej części przedsiębiorstwa dzierżawcy, z dniem sprzedaży przedsiębiorstwa dzierżawcy, bądź też jego zorganizowanej części.

Dalej zapisano, że pozostałe postanowienia umowne pozostają bez zmian.

dowód: aneks do umowy dzierżawy - karta 29

W dniu 17 lutego 2006 roku syndyk masy upadłości (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. sprzedał zorganizowaną część przedsiębiorstwa spółki (...) spółce akcyjnej w W..

Spółka (...) przejęła wszelkie prawa i obowiązki wynikające z umowy dzierżawy z dnia 5 września 2000 roku zawartej przez Przedsiębiorstwo (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w S. i (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w K. (dawniej (...) M.).

Umowa dzierżawy była kontynuowana między spółkami (...).

fakty niesporne

Następnie Przedsiębiorstwo (...) złożyło spółce (...) oświadczenie o wypowiedzeniu umowy dzierżawy z dnia 5 września 2000 roku.

Pomiędzy stronami powstał spór co do istnienia stosunku dzierżawy nieruchomości, spółka (...) negowała bowiem skuteczność oświadczenia o wypowiedzeniu umowy.

Przedsiębiorstwo (...) złożyło w dniu 5 marca 2010 roku do Sądu Rejonowego w Szczecin-Centrum w S. pozew przeciwko spółce (...) między innymi o wydanie nieruchomości stanowiącej przedmiot dzierżawy. Postępowanie prowadzone było pod sygnaturą XI GC 126/10. Wyrokiem z dnia 13 lipca 2010 roku Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie w sprawie „o wydanie i zapłatę” oddalił w całości powództwo spółki (...).

Apelację od powyższego wyroku wywiodła spółka (...). Wyrokiem z dnia 19 listopada 2010 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie, w sprawie VIII Ga 222/10, oddalił apelację.

fakty niesporne, nadto: wyrok Sądu Rejonowego - karta 30

wyrok Sądu Okręgowego karta 31

Po wypowiedzeniu umowy i w czasie trwania procesu Przedsiębiorstwo (...) pozostawało w przekonaniu o rozwiązaniu umowy dzierżawy na skutek wypowiedzenia i dlatego zaprzestało wystawiania faktur VAT z tytułu czynszu dzierżawnego na rzecz spółki (...).

Spółka (...) cały czas stała na stanowisku, że strony łączy stosunek nawiązany umową dzierżawy, stąd też mimo nieotrzymywania faktur VAT od spółki (...) nadal uiszczala czynsz w wysokości określonej umową dzierżawy.

W okresie od 1 września 2010 roku do września 2011 roku spółka (...) płaciła spółce (...) czynsz za dzierżawę nieruchomości objętej umową z dnia 5 września 2000 roku, w wysokości określonej w umowie. Wpłaty były dokonywane przelewem, na rachunek (...) spółki (...). Polecenie dokonywania tych wpłat zlecił pracownikowi (...) spółki (...) dyrektor finansowy. Wpłaty te – z uwagi na brak faktur – określane były przez pracowników (...) spółki (...) jako „przedpłaty”.

dowód: zeznania B. S. – rozprawa z 10.04.2014. - karta 114, 08:29-28:07

Wykorzystywany przez (...) spółki (...) program komputerowy pozwala wygenerować wydruki zatytułowane „Zestawienie pozycji przelewu”, w których wskazywane są numery rachunków (...) spółki (...) i jej kontrahenta, na rzecz którego dokonywany jest przelew, datę księgowania w banku, tytuł wpłaty i kwotę wpłaty.

Wydruki „Zestawienie pozycji przelewu” odnoszące się do wpłat dokonanych przez pracowników księgowości realizujących wpłaty czynszu dzierżawy na rzecz spółki (...) (dokonywane na polecenie dyrektora finansowego mimo niewystawiania przez spółkę (...) faktur VAT) wskazują następujące dane:

- data księgowania : 4 października 2010 roku; „czynsz za m-c wrzesień”, 12.480,60 zł
- data księgowania : 6 grudnia 2010 roku; „czynsz za m-c listopad”, 12.480,60 zł
- data księgowania : 4 stycznia 2011; „czynsz za m-c grudzień 2010”, 12.480,60 zł

- data księgowania : 7 lutego 2011 roku; „czynsz za m-c 01/2011”, 12.910,06 zł
- data księgowania : 4 marca 2011 roku; „czynsz za m-c luty 2011”, 12.910,06 zł
- data księgowania : 7 lipca 2011 roku; „czynsz za m-c czerwiec 2011”, 12.910,08 zł
- data księgowania : 3 sierpnia 2011 roku; „czynsz za m-c lipiec 2011”, 12.910,08 zł
- data księgowania : 6 października 2011 roku; „czynsz za m-c wrzesień 2011”, 12.910,08 zł.

Łączna suma tych wpłat wynosi 101.992,16 zł.

dowód: wydruki „zestawienie pozycji przelewu” – karta 33,36,39,45,50,52,54,56

Dział (...) spółki (...) liczy około 100 pracowników. Pracownicy działu księgowości każdego dnia realizują przelewy do około 300 kontrahentów, wystawianych jest dziennie około 600 faktur przelewowych i kosztowych. Związane jest to z tym, że spółka (...) posiada na terenie całej Polski około 200 nieruchomości.

Struktura działu księgowości jest taka, że wpłatami dokonywanymi bez faktur VAT zajmuje się jedna komórka księgowości, wpłatami dokonywanymi na podstawie faktur VAT obciążających spółkę (...) zajmuje się inna komórka.

Od marca 2011 roku pracownikiem spółki (...) zatrudnionym na stanowisku kierownika działu operacyjnego jest B. S..

dowód: zeznania B. S. – rozprawa z 10.04.2014. - karta 114, 08:29-28:07

Od miesiąca września 2010 roku spółka (...) ponownie zaczęła wystawiać na rzecz spółki (...) faktury VAT z tytułu czynszu. Zgodnie z umową z dnia 5 września 2000 roku faktury wystawiane były z góry za rozpoczynający bieg miesiąc korzystania z przedmiotu dzierżawy.

Faktury wpływały do (...) spółki (...) i były płacone przelewem, na rachunek (...) spółki (...). Płatności faktur wystawianych przez spółkę (...) dokonywane były przez pracownika komórki księgowości zajmującej się zapłatą faktur. Pracownik ten nie wiedział, że pracownicy innej komórki dokonują płatności czynszu wyliczając jego wysokość na podstawie umowy.

Od 1 września 2010 roku spółka (...) wystawiła między innymi następujące faktury VAT, zapłacone przez spółkę (...):

- 1) Faktura VAT nr (...) z dnia 1 września 2010 roku na kwotę 12.480,60 zł tytułem dzierżawy za wrzesień 2010 roku, zapłacona w dniu 20 września 2010 roku;
- 2) Faktura VAT nr (...) z dnia 2 listopada 2010 roku na kwotę 12.480,60 zł, tytułem dzierżawy za listopad 2010 roku, zapłacona w dniu 30 listopada 2010 roku
- 3) Faktura VAT nr (...) z dnia 1 grudnia 2010 roku na kwotę 12.480,60 zł tytułem dzierżawy za grudzień 2010 roku, zapłacona w dniu 23 grudnia 2010 roku
- 4) Faktura VAT nr (...) z dnia 3 stycznia 2011 roku na kwotę 12.582,90 zł tytułem dzierżawy terenu za styczeń 2011 roku, zapłacona w dniu 4 lutego 2011 roku
- 5) Faktura VAT nr (...) z dnia 1 lutego 2011 roku na kwotę 12.910,08 zł tytułem dzierżawy terenu za luty 2011 r. z uwzględnieniem inflacji za 2010 rok - 2,6%, zapłacona w dniu 7 marca 2011 roku
- 6) Faktura VAT nr (...) z dnia 1 czerwca 2011 roku na kwotę 12.910,08 zł tytułem dzierżawy terenu za czerwiec 2011 r., zapłacona w dniu 16 czerwca 2011 roku

7) Faktura VAT nr (...) z dnia 1 lipca 2011 roku na kwotę 12.910,08 zł tytułem dzierżawy terenu za lipiec 2011 r., zapłacona w dniu 3 sierpnia 2011 roku

8) Faktura VAT nr (...) z dnia 1 września 2011 roku na kwotę 12.910,08 zł tytułem dzierżawy terenu za wrzesień 2011 r., zapłacona w dniu 4 października 2011 roku.

dowód: faktury VAT oraz wydruki „Zestawienie pozycji przelewu”- karta 32-57

Wydruki „Zestawienie pozycji przelewu” odnoszące się do wpłat dokonanych przez pracowników księgowości realizujących wpłaty czynszu na rzecz spółki (...) na podstawie faktur VAT zawierają dwie pozycje, z których każda była opisana przez podanie tytułu wpłaty i kwoty wpłaty.

Za każdym razem jedna z pozycji „Zestawienia pozycji przelewu” wymieniała datę i numer faktury VAT wystawianej przez spółkę (...) z tytułu czynszu dzierżawnego.

dowód: faktury VAT oraz wydruki „Zestawienie pozycji przelewu”- karta 32-57

W piśmie z dnia 24 maja 2013 r. pełnomocnik spółki (...) powołując się na przekazane przez służby księgowe spółki informacje o nadpłatach w kwocie czynszu z tytułu umowy dzierżawy nieruchomości z dnia 5 września 2000 r. w wysokości 101.992,16 zł oraz brak jakiegokolwiek reakcji spółki (...) na działania zmierzające do uzgodnienia salda i rozliczenia nadpłaty oświadczył, że przedmiotowa nadpłata jest bezsporna. W piśmie wskazano, że powyższe potwierdzają dowody, wśród których wymieniono:

1. Czynsz za miesiąc wrzesień 2010 r.:

- a) faktura VAT nr (...) z dnia 1 września 2010 r., na kwotę 12.480,60 zł,
- b) potwierdzenie przelewu z dnia 4 października 2010 r. na kwotę 12.480,60 zł tytułem „Czynsz za m-c wrzesień 2010”,
- c) potwierdzenie przelewu z dnia 20 września 2010 r. na kwotę 14.043,42 zł (w tym za w/w fakturę VAT wskazaną w tytule przelewu w kwocie 12.480,60 zł).

2. Czynsz za miesiąc listopad 2010 r.:

- a) faktura VAT nr (...) z dnia 2 listopada 2010 r., na kwotę 12.480,60 zł,
- b) potwierdzenie przelewu z dnia 6 grudnia 2010 r. na kwotę 12.480,60 zł tytułem „Czynsz za m-c listopad 2010”,
- c) potwierdzenie przelewu z dnia 30 listopada 2010 r. na kwotę 14.043,42 zł (w tym za w/w fakturę VAT -wskazaną w tytule przelewu - w kwocie 12.480,60 zł).

3. Czynsz za miesiąc grudzień 2010 r.:

- a) faktura VAT nr (...) z dnia 1 grudnia 2010 r., na kwotę 12.480,60 zł,
- b) potwierdzenie przelewu z dnia 4 stycznia 2011 r. na kwotę 12.480,60 zł tytułem „Czynsz za m-c grudzień 2010”,
- c) potwierdzenie przelewu z dnia 23 grudnia 2010 r. na kwotę 14.043,42 zł (w tym za w/w fakturę VAT - wskazaną w tytule przelewu - w kwocie 12.480,60 zł).

4. Czynsz za miesiąc styczeń 2011 r.:

- a) faktura VAT nr (...) z dnia 13 stycznia 2011 r., na kwotę 12.582,90 zł,
- b) potwierdzenie przelewu z dnia 7 lutego 2011 r. na kwotę 12.910,06 zł tytułem „Czynsz za m-c 01/2011”,

c) potwierdzenie przelewu z dnia 23 grudnia 2010 r. na kwotę 14.043,42 zł (w tym za w/w fakturę VAT - wskazaną w tytule przelewu - w kwocie 12.480,60 zł).

5. Czysznz za miesiąc luty 2011 r.:

a) faktura VAT nr (...) z dnia 01 lutego 2011 r., na kwotę 12.910,08 zł ,

b) potwierdzenie przelewu z dnia 4 marca 2011 r. na kwotę 12.910,06 zł tytułem „Czynsz za m-c luty 2011”,

c) potwierdzenie przelewu z dnia 7 marca 2011 r. na kwotę 14.552,13 zł (w tym za w/w fakturę VAT - wskazaną w tytule przelewu - w kwocie 12.910,08 zł).

6. Czysznz za miesiąc czerwiec 2011 r.:

a) faktura VAT nr (...) z dnia 1 czerwca 2011 r., na kwotę 12.910,08 zł ,

b) potwierdzenie przelewu z dnia 7 lipca 2011 r. na kwotę 12.910,08 zł tytułem „Czynsz za m-c czerwiec 2011”,

c) potwierdzenie przelewu z dnia 16 czerwca 2011 r. na kwotę 14.518,92 zł (w tym za w/w fakturę VAT - wskazaną w tytule przelewu- w kwocie 12.910,08 zł).

7. Czysznz za miesiąc lipiec 2011 r.:

a) faktura VAT nr (...) z dnia 1 lipca 2011 r., na kwotę 12.901,08 zł

b) potwierdzenie przelewu z dnia 3 sierpnia 2011 r. na kwotę 12.910,08 zł tytułem „Czynsz za m-c lipiec 2011”,

c) potwierdzenie przelewu z dnia 11 sierpnia 2011 r. na kwotę 14.518,92 zł (w tym za w/w fakturę VAT - wskazaną w tytule przelewu - w kwocie 12.910,08 zł).

8. Czysznz za miesiąc wrzesień 2011 r.:

a) faktura VAT nr (...) z dnia 1 września 2011 r., na kwotę 12.901,08 zł,

b) potwierdzenie przelewu z dnia 6 października 2011 r. na kwotę 12.910,08 zł tytułem „Czynsz za m-c wrzesień 2011”,

c) potwierdzenie przelewu z dnia 4 października 2011 r. na kwotę 14.518,92 zł (w tym za w/w fakturę VAT - wskazaną w tytule przelewu - w kwocie 12.910,08 zł).

Dalej zaznaczono, że aktualna stawka czynszu dzierżawnego nieruchomości wynosi 13.963.43 zł brutto, natomiast stawka podatku od nieruchomości wynosi 1.741,68 zł brutto, co daje łączna kwotę 15.705,11 zł brutto miesięcznie.

Wskazując na powyższe pełnomocnik złożył propozycję, aby nadpłatę w kwocie 101.992,16 zł rozliczyć z czynszem dzierżawnym i podatkiem od nieruchomości za miesiące czerwiec - listopad 2013 w całości oraz grudzień 2013 r. do kwoty 7.761,50 zł (tzn. całość kwoty podatku od nieruchomości i 6.019,82 zł w zakresie czynszu dzierżawnego). Od stycznia 2014 r. powróciłyby natomiast dotychczasowe zasady płatności za czynsz i podatek od nieruchomości. Pełnomocnik wskazał, że stosowne porozumienie regulujące przedmiotową kwestię przesyłane zostaje w załączeniu i wniósł o jego podpisanie.

Na koniec pełnomocnik oświadczył, że w przypadku braku porozumienia po upływie 7 dni spółka (...) będzie żądać zapłaty kwoty 101.992,16 zł na drodze postępowania sądowego.

Pismo zostało wysłane w dniu 24 maja 2013 roku listem priorytetowym.

W odpowiedzi - w piśmie oznaczonym datą 2013.05.20 roku - spółka (...) oświadczyła, że wobec zgłoszonych roszczeń zachodzi konieczność dokładnego zbadania stanu wzajemnych rozliczeń. Powyższe wymaga jednak współdziałania zarządu, obecnie zaś prezes jednoosobowego zarządu spółki przebywa na zwolnieniu lekarskim. Dalej w piśmie zwrócono się o rozważenie – w razie zaistnienia nadpłaty – możliwości przedłużenia czasu kompensaty tak, ażeby wyniosła ona 50% wymagalnych należności spółki (...).

dowód: pismo powódki z 24.05.2013 r. z porozumieniem oraz wyciągiem z książki nadawczej - karta 58-63

pismo pozwanej - karta 64

Sąd zważył, co następuje:

Podstawą prawną roszczenia jest art. 405 w zw. z art. 410 § 1 k.c..

Zgodnie z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe do zwrotu jej wartości.

Stosownie do art. 410 § 2 k.c. świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Stan faktyczny niniejszej sprawy jest niesporny.

Powódka wywodzi, że nienależnie zapłaciła pozwanej kwotę 101.992,16 zł na poczet czynszu z tytułu łączącej strony umowy dzierżawy. Poszczególne nienależne wpłaty, dające w sumie kwotę 101.992,16 zł, zostały wymienione przez powódkę w piśmie z dnia 24 maja 2013 roku, wysłanym do pozwanej przed procesem (osiem nienależnych wpłat jest opisanych w tym piśmie w punktach oznaczonych literą „b”).

Pozwana nie negowała tego faktu, że na jej rachunek bankowy wpłynęła od powódki nienależna kwota 101.992,16 zł. Pozwana nie zaprzeczyła w toku procesu żadnym faktom podawanym przez powódkę.

Linia obrony pozwanej odwołuje się do art. 411 pkt. 1 k.c. i opiera na tym, że powódka dokonując nienależnych płatności miała świadomość tego, że nie była do świadczenia zobowiązana. Ponadto pozwana w odpowiedzi na pozew wskazała, że stała na stanowisku, iż w związku z rozwiązaniem umowy dzierżawy i bezprawnym korzystaniem z gruntu przez powódkę należy się jej odszkodowanie z tytułu bezumownego korzystania z gruntu, tak też traktowała świadczenia powódki.

Spór między stronami sprowadza się do wykładni art. 411 pkt. 1 k.c., a dokładniej pojęcia „spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany”.

Na wstępie wyjaśnić trzeba, że w rozpoznawanej sprawie wystąpiła opisana w art. 410 § 2 k.c. kategoria świadczenia nienależnego, które występuje w sytuacji, gdy: „ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany”. Przyjmuje się, że ta kategoria zawiera w sobie wszystkie przypadki braku zobowiązania z wyjątkiem jego nieważności (ten ostatni opisuje bowiem art. 410 § 2 in fine k.c.). Roszczenie o zwrot wzbogacenia powstaje z uwagi na brak zobowiązania uzasadniającego uzyskanie korzyści przez osobę, która otrzymała świadczenie, co w doktrynie określa się jako *condictio in debiti*. Wskazuje się przy tym, że u podstaw uzyskania korzyści leży błąd świadczącego co do podstawy prawnej (por. System Prawa Prywatnego, Tom 6, Prawo zobowiązań – część ogólna, pod red. A. Olejniczaka, Wydawnictwo C.H. BECK, Warszawa 2009, str. 302).

Jako przykład braku podstawy prawnej świadczenia w doktrynie podaje się sytuację tożsamą ze stanem faktycznym niniejszej sprawy, tj. ponowne spełnienie spełnionego już wcześniej świadczenia, mimo tego, że zobowiązanie wygasło

(por. System Prawa Prywatnego, Tom 6, Prawo zobowiązań – część ogólna, pod red. A. Olejniczaka, Wydawnictwo C.H. BECK, Warszawa 2009, str. 303 oraz K. Pietrzykowski Kodeks Cywilny Komentarz, tom 1, 2005, s 1068).

Mając na względzie powyższe przyjąć trzeba, że w rozpoznawanej sprawie powódka spełniała świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. Spełnione zostały przesłanki roszczenia o zwrot wartości świadczenia nienależnego, jakimi są: wzbogacenie jednego podmiotu, zubożenie innego podmiotu, brak podstawy prawnej wzbogacenia, związek między wzbogaceniem i zubożeniem (art. 410 § 1 w zw. z art. 405 k.c.). Co do istnienia tych przesłanek nie ma między stronami niniejszego procesu sporu.

Ustawodawca przewidział jednak, że mimo powstania opisanych wyżej przesłanek roszczenia o zwrot wartości świadczenia nienależnego niektóre świadczenia nie podlegają zwrotowi. Dotyczy to sytuacji wymienionych w art. 411 k.c., spośród których pozwana odnosi do niniejszej sprawy stan opisany jako: „spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany”.

W orzecznictwie przy wykładni pojęcia „wiedzy” w rozumieniu tego przepisu wskazywano, że jest to całkowita świadomość tego, iż świadczenie się nie należy i że spełniający je może bez ujemnych dla siebie konsekwencji prawnych go nie wykonać, a mimo to je spełnia (wyrok S.N. z dnia 28 października 1938 r., C I 1642/37, Zb. Orz. 1938, nr 7, poz. 306, wydany jeszcze na gruncie art. 131 pkt 3 kodeksu zobowiązań). Świadomość spełniającego świadczenie zachodzi wtedy, gdy zarówno znany jest mu stan faktyczny, jak i stan prawny uzasadniający brak obowiązku świadczenia (orzeczenie S,N, z dnia 18 lipca 1952 r. C 809/52, OSN 1954, nr 2, poz. 27).

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 2002 r. (IV CKN 1575/00) wskazano natomiast, że: „ Artykuł 411 pkt 1 k.c. wyłącza żądanie zwrotu nienależnego świadczenia, jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany. Według tego przepisu spełniający świadczenie nie wie, że jest do świadczenia zobowiązany, gdy działa pod wpływem błędu, to znaczy pozostaje w przekonaniu, że spełnia należne świadczenie, podczas gdy przekonanie to nie ma oparcia w okolicznościach lub jest wynikiem mylnego o nich wyobrażenia. Nie ma przy tym znaczenia przez kogo błąd został wywołany i że spełniający świadczenie, przy dołożeniu należytej staranności mógł się dowiedzieć, że do świadczenia nie jest zobowiązany, a nawet że błąd został zawiniony przez spełniającego świadczenie”.

Wykładni zwrotu „jeśli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany” Sąd Najwyższy dokonał również w wyroku z dnia 3 marca 2005 r. (I PK 192/04, OSNP 2005/21/336). W uzasadnieniu tego wyroku wskazano, że uchylenie się od obowiązku zwrotu nawiązuje do znanej w prawie cywilnym zasady kausalności czynności rozporządzających, wymagających dla swojej ważności odpowiedniej prawnej podstawy, którą z reguły jest określone zobowiązanie. Brak takiego zobowiązania prowadzi do powstania roszczeń objętych instytucją bezpodstawnego wzbogacenia, przy czym w razie podjęcia przez świadczącego czynności rozporządzającej "w świadomości" braku ku temu stosownej kauzy, może recypient świadczenia uchylić się od obowiązku jego zwrotu.

Sąd Najwyższy wyjaśnił również, że pozytywna wiedza dłużnika o braku powinności spełniania świadczenia jest wyłączona wówczas, gdy ma on wątpliwości, co do istnienia takiej powinności. Oznacza to, że uchylenie się od obowiązku zwrotu możliwe jest wyłącznie w sytuacji istnienia po stronie świadczącego wiedzy, a nawet swoistego przekonania, że nie był on zobowiązany świadczyć. Należy więc stanowczo oddzielić od siebie przypadki posiadania wiedzy o braku zobowiązania do świadczenia od niedołożenia należytej staranności w "dowiedzeniu się", że nie jest się do niego zobowiązanym. Wystąpienie niestaranności po stronie świadczącego, nie przesądza bowiem o uprawnieniu recypienta świadczenia do uchylenia się od jego zwrotu, albowiem przepis art. 411 pkt 1 k.c. takiej niestaranności nie sankcjonuje. Tym samym niestaranność w dowiedzeniu się o nieistnieniu zobowiązania a posiadanie wiedzy o takim braku, to dwie odmienne kategorie faktyczne i prawne: pierwsza odnosi się do niepodjęcia określonego działania, druga do "znajdowania" się w określonym stanie świadomości.

Przyjmując wyżej opisaną wykładnię zwrotu „jeśli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany” wskazać trzeba, że w okolicznościach niniejszej sprawy powódka ponownie spełniając spełnione już wcześniej świadczenie nie wiedziała, że nie była do świadczenia zobowiązana. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy wyłączenie obowiązku zwrotu świadczenia wymaga istnienia po stronie świadczącego „swoistego przekonania, że nie był on

zobowiązany świadczyć”. Powódka takiego przekonania nie miała, przeciwnie, była przekonana, że ma obowiązek świadczyć. Gdyby takiego przekonania nie miała, nie dokonałaby ponownych wpłat na poczet zapłaconych już wcześniej (na podstawie faktur) należności z tytułu czynszu (por. zeznania świadka B. S.). Z wydruków „Zestawienie pozycji przelewu” wynika, że wpłaty dokonane na podstawie faktur mają w tytule wskazany numer faktury wystawionej przez pozwaną (z kolei faktury pozwanej wskazują miesiąc, którego dotyczy objęta fakturą należność z tytułu czynszu), natomiast „Zestawienia pozycji przelewu” wystawiane przez pracownika powódki dokonującego płatności na podstawie umowy (bez faktur) zawierają oznaczenie miesiąca, że który płatność czynszu jest dokonywana. Wpłata dokonywana bez faktury następowała tytułem „czynszu” mimo tego, że wcześniej czynsz za ten sam miesiąc był już zapłacony. Nie można więc przyjąć, jak wywodzi pozwana, że podwójne świadczenie następowało z uwagi na to, iż było to odszkodowanie z tytułu bezumownego korzystania z gruntu. Powódka cały czas stała na stanowisku, że umowa wiąże strony, wpłaty przez nią dokonywane były więc wpłatami na poczet czynszu, a nie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie.

Powyższe świadczy o tym, że po stronie powódki wystąpił błąd, którego wystąpienie jest wymagane po stronie świadczącego dla powstania roszczenia o zwrot (por. System Prawa Prywatnego, Tom 6, Prawo zobowiązań – część ogólna, pod red. A. Olejniczaka, Wydawnictwo C.H. BECK, Warszawa 2009, str. 312). Wpłaty dokonywane bez faktury, na poczet świadczenia już spełnionego, były następstwem błędnego przekonania pracownika powódki co do tego, że kwota ta należy się pozwanej, a przekonanie to było wynikiem niewiedzy co do faktu wcześniejszej zapłaty.

Mając na względzie powyższe powództwo należało uznać za uzasadnione co do całej dochodzonej kwoty 101.992,16 zł.

O odsetkach za opóźnienie orzeczono na podstawie art. 481 § 1 k.c.. W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, że świadczenie w przedmiocie zwrotu wartości bezpodstawnie uzyskanej korzyści winno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do zapłaty (art. 455 k.c.). Powódka wezwała pozwaną do zapłaty kwoty objętej żądaniem pozwu w piśmie z dnia 24 maja 2013 roku, wysłanym w tej samej dacie listem priorytetowym (w piśmie tym wskazano, że w po upływie 7 dni spółka (...) będzie żądać zapłaty kwoty 101.992,16 zł na drodze postępowania sądowego). Powódka wskazała w pozwie, że pismo z 24 maja 2013 roku pozwana otrzymała w dniu 27 maja 2013 roku, pozwana co do tego faktu się nie wypowiedziała, mając na uwadze wyniki całej sprawy, w tym dowód nadania pisma listem priorytetowym, Sąd uznał ten fakt za przyznany (art. 230 k.p.c.). Odsetki zasądzono od dnia następnego po upływie 7 dni od daty doręczenia pisma (termin 7-dniowy wskazany w piśmie z dnia 24 maja 2013 roku), a więc od dnia 4 czerwca 2013 roku.

Stan faktyczny sprawy Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów prywatnych, z wydruków „Zestawienie pozycji przelewu”, które są dowodami w rozumieniu art. 308 § 1 k.p.c. oraz z zeznań świadka B. S.. Wiarygodność dowodów z dokumentów prywatnych powołanych jako dowody w sprawie nie była przez strony podważana, Sąd nie dopatrył się też żadnych podstaw pozwalających na zakwestionowanie ich prawdziwości. Podobnie należy ocenić dowody w postaci wydruków „Zestawienie pozycji przelewu”, które podlegają ocenie na zasadach określonych przez art. 308 § 2 k.p.c. Pozwana nie zgłaszała zarzutów odnoszących do potwierdzonych tymi wydrukami faktów (jak już wskazano wyżej okoliczności faktyczne przytoczone przez powódkę w pozwie były między stronami niesporne), dowody te należało więc uznać za wiarygodne.

Tak samo Sąd ocenił zeznania złożone przez świadka B. S.. Świadek złożyła zeznania, które uzupełniały dowody z dokumentów, tworząc z nimi koherentną całość. W zeznaniach świadka nie było sprzeczności, które pozwoliłyby uznać go za niewiarygodnego.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. i art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego została ustalona zgodnie Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1349 z późn. zm.). Powódka jest stroną wygrywającą proces w całości, na koszty procesu poniesione w toku procesu przez powoda składają się: opłata sądowa – 5010 zł, koszty zastępstwa procesowego – 3600 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa

– 17 zł, łącznie 8627 zł. Powódka uiściła tytułem opłaty od kosztów kwotę 5100 zł, nadpłata w wysokości 90 zł została zwrócona zarządzeniem z dnia 24 kwietnia 2014 roku.

Brak było podstaw do zasądzenia na rzecz powódki kosztów zastępstwa procesowego w wysokości podwójnej stawki minimalnej. Możliwość podwyższenia wynagrodzenia radcy prawnego – ponad przewidziane Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. stawki minimalne – przewiduje art. 109 § 2 k.p.c. oraz 2 ust. 2 powołanego powyżej rozporządzenia. Przytoczne przepisy wymagają, aby przy orzekaniu o zwrocie kosztów i ustalaniu wysokości kosztów strony reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika Sąd brał pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika oraz czynności podjęte przez niego w sprawie, a także charakter sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia. W rozpoznawanej sprawie nie było sporu co do okoliczności faktycznych ani co do podstawy prawnej żądania pozwu, spór dotyczył wyłącznie wykładni art. 411 k.c. Odpowiedź na pozew, zawierająca zarzuty pozwanej, do której powódka w toku procesu winna się odnieść, została złożona w piśmie procesowym składającym się z jednej strony. Przy tak określonej linii obrony pozwanej nie można przyjąć, że nakład pracy pełnomocnika, podjęte przez niego w sprawie czynności, a także charakter sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia uzasadniają większą niż minimalna stawkę kosztów zastępstwa procesowego.